

AMS og strømprisen: «H3» er den opplagte løsningen

Denne teksten ble først publisert på <http://einarflydal.com> den 7.1.2022

Når energiprisene er høye i Tyskland, blir strømprisen høy i Norge, for da må norske kjøpere konkurrere med tyske kjøpere. Når energiprisene er lave i Tyskland, blir også prisen høy i Norge. For da sparer vannkraftprodusentene på vannet til neste gang prisene er høy i Tyskland.

Dette er den enestående logikken som nå hersker i Norge. Det er slik vannkraften, naturressursen som gjør det mulig å bo i dette landet og er bygget med skattepenger, forvaltes.

Løsningen på dette politiske vanstyret heter «H3-tariffen». Den ble re-lansert i går på NRK TV1 i Fredrik Solvangs «Debatten». Dessuten heter den «oljeskatt». Det er bare ett stort problem ...

H3-tariffen hadde vi den gang prisene til forbrukerne var styrt etter «kost-pluss»-prinsippet:

Prisen for inntil X kWt (kilowattimer) ble satt utfra hva det kostet å produsere strømmen, pluss et påslag som NVE bestemte, og som skulle brukes til strømselskapenes investeringer og til skatt. En enkel liten måler på kjøkkenveggen viste hvor stort forbruket var i øyeblikket. For overforbruket var prisen langt høyere. Vi passet godt på så vi aldri lå over.

Det var denne løsningen som ble lansert – som det eneste konkrete tiltaket i gårsdagens «Debatten» på NRK TV. Mannen bak forslaget var tidligere direktør for Energi Norge, NHOs bransjeorganisasjon for kraftprodusentene.

Denne løsningen, som er enkel og billig, kan innføres nærmest over natta, dersom bare politikerne er tøffe nok.

Fra før i vinter har vi Øystein Stray Spetalens minst like fornuftige forslag om en grunnrenteskatt på eksport av strøm på 78%. Altså som for olje og gass. En slik løsning vil redde de store deler av norsk næringsliv som er basert på billig strøm. Og den vil sidestille vannkraft, gass og olje som naturressurser som skal ilegges en saftig grunnrente, fordi de ellers sløses bort.

Også Spetalens løsning kan innføres over natta dersom bare politikerne har bein i nesa, og ser forbi alt snikksnakket som bortforklarer at strømbransjen er basert på *nettverksøkonomi* og produserer et *nødvendighetsgode*: Slik verdiskapning fungerer ikke til samfunnets beste når man forsøker å bruke konkurransemarkedets prinsipper for å styre bransjen. (Se forklaringer i [bloggpost 21.12.2021](#).)

Enda en gang ser vi at politikerne vi har valgt, har rigget det til slik at de har gitt bort muligheten til å føre en politikk som tar hensyn til hvor vi bor og lever: Strømprodusentene og de nye mellom mennene som spekulerer i kraftprisene, setter prisen utfra markedet og forventningene: Det driver prisen i Norge opp uansett: Det lønner seg ikke å selge strømmen billig når du kan selge den dyrt om en stund. Vannkraftproduksjon kan reguleres opp og ned fra minutt til minutt. Et kull- eller oljekraftverk kan bruke en uke. Spekulantene struper produksjonen i påvente av høyere priser.

Støre-regjeringens svar er å tilby oss et lite prisavslag, og muligheter for økt trygd. Det er ganske enkelt latterlig. Bare Senterpartiets representant i gårsdagens Debatten ville gjøre noe med konsesjonsvilkårene, selv om det er der og i markedsprisingen at det opplagte svaret ligger.

Hva er det som hindrer politikerne i å gjeninnføre en H3-tariff nær produksjonskostnaden, en kraftig pris for overforbruk, og så en «oljeskatt» for all eksport?

Ett svar er at det ville synliggjøre hvilke enorme fortjenester som nå strømmes fra husholdningene og inn i strømselskapene, til meglerne, og inn i stats- og kommunekasser.

Flere andre svar blir godt oppsummert i en sammenstilling av kommentarer fra ulike hold, gjort av Erik Plathe på [Steigan.no 03.01.2022](#). Den viser at det nettopp er privatiseringen, markedstenkningen og EØS-tilknytningen som er problemet:

Politikerne har overlatt vannkraften til markedskrefter, spekulanter og EUs visjoner om et indre kraftmarked: Krisen «er en følge av vedtak som er trumfa gjennom av de EØS-kåte politikerne, først og fremst i Høyre og Arbeiderpartiet.»

Herfra siterer jeg fra Plathes artikkel:

Øystein Noreng, professor emeritus i petroleumsøkonomi ved Handelshøyskolen BI, skriver ([TU 2.12.2021](#)):

Dagens europeiske energipriskrise har intet grunnlag i ressursmangel, men i menneskelige feilvurderinger og uansvarlige politikere.

I tidligere tider var energisektoren dominert av ingeniører med hovedmål å sikre husholdninger og næringsliv pålitelige og billigst mulige forsyninger. I senere tider har økonomer fått større betydning; hovedmålet er forskjøvet fra forbrukernes velferd til produsentenes inntjening. Hensynet til sikker og rimelig energi er skjøvet i bakgrunnen. Politikerne har frivillig bidratt til å gjøre saken verre.

«Det er for tiden svært høye strømpriser i Norge, men de er enda høyere i resten av Europa. Dermed brukes utenlandskablene i stor grad til å eksportere strøm ut av Norge. Det har skapt uro om hvorvidt det er nok strøm i vannmagasinene til vinteren – selv om Statnett mener at kraftsituasjonen i Norge er tilfredsstillende», skrev Anders Lie Brenna i Europower Energi 21. desember, og fortsatte (min utheving):

Europower har derfor tatt en gjennomgang av Energiloven, Kraftforsyningsforskriften og rapporter fra NVE og Statnett for å undersøke hva Norge kan gjøre hvis vi kommer

i det som kalles en svært anstrengt kraftsituasjon (SAKS). Det viser seg å være fint lite.

Norge kan ikke bremse strømekSPORTen, vi har ikke lengre reservekraft som kan settes inn, og tilgjengelige tiltak er begrenset til å håndtere regionalt avgrensede situasjoner. Norges forsyningssikkerhet står og faller på at vi kan betale mer for strømmen enn våre naboland, for på den måten å sikre strømforbruket vårt gjennom strømmimport.

Statnett er systemansvarlig for det norske strømnettet og kan om nødvendig begrense kapasiteten på utenlandskablene. Men – bare av hensyn til den daglige driftssituasjonen. «Statnett kan ikke begrense utenlandskablene for å sikre Norge mot å gå tom for vann en gang på vinteren neste år», ifølge Brenna. Han skrev videre:

Norges forsyningssikkerhet er basert på at markedet virker, samt at det vil være mulig å importere strøm over utenlandskablene. I praksis betyr det at dersom fyllingsgraden blir faretruende lav i vinter, så vil strømprisene stige så mye at det vil tvinge industrien og allmennheten til å redusere sitt strømforbruk. Det vil i så fall føre til at de som har høyest betalingsvilje og de som ikke kan kutte mer i sitt forbruk, vil betale det strømmen koster uansett hva prisen blir.

Så langt Plahtes oppsummering.

Vil norske politikere evne å gjøre noe med dette? Det har jeg liten tro på, ettersom det store flertallet, Ap og Høyre, ikke vil tørre, våge, orke, eller ønske å utfordre vår EU-tilknytning. På samme vil som de ikke vil utfordre myten om at vi har en slags veto-rett. Da er det lettere å øke trygden – for dem som søker, og stole på at gassprisen faller.

Vi får de politikere vi velger. Og vi har selv valgt politikere som har valgt å knytte oss opp til en frimarkedsorientert europeisk union som ikke er spesielt opptatt av bosettingen eller levestandarden i et kaldt land i nord, men gjerne vil ha naturressursene billig for å dekke presserende energibehov på kontinentet.

Slik atferd fostrer politikerforakt, og forakt for et byråkrati som ikke evner å styre bedre, dessverre. Det gir den nye bølgen av misfornøyde til høyre, venstre og i periferien vind i seilene. Som i USA. Det trengs bare en Donald T for å bære misnøyen fram. En slags ny Anders Lange. Og det er jo egentlig det siste vi trenger.

Einar Flydal, den 7. januar 2022

PS. Og hva med AMS-målerne i den anledning? Enkelt sagt er de en del av et komplekst og dyrt system for å forsøke å beholde en viss statlig styring på forsyningen samtidig som man simulerer et frikonkurransemarked for strøm – basert på tilbud og etterspørsel på timebasis, med en visjon om å klare det ned på kvarteret. De nye målerne kan fint takle en omlegging til H3 eller liknende tariffer – med AMS eller uten. Problemet er ikke teknisk, men politisk.